

inb. 17/1 '69.

Vesturlandsumdæmi

STARFSSKÝRSLA

1968

Daniel Kristjánsson,
skógarvörður.

skógarvarðarins á Vesturlandi, 1968.

Veðráttá: Vetur var frekar þurr og frostharður frá áramótum, snjóalög nokkur í fjöllum, en í byggð sunnantil á Vesturlandi voru snjóalög ekki mikil. Stórhriðar gerði á vetrinum, og fylgdu þeim frosthörkur miklar er auðkenndu tíðarfar á liðnum vetri. Með sumri herti norðanátt og kulda, enda lá hafís á Húnaflóa fram í júlí. Norðannepjan suðuryfir heiðarnar frá Hrutafirði til Borgarfjarðardala er bitur og köld og veldur miklu tjóni á öllum gróðri, enda komu áhrifin ápreifanlega í ljós þegar snjó og klaka leysti loks eftir hörku vetur og vor, jöfð reyndist stórkalin í uppsveitum og greri aldrei á árinu. Kuldinn hélzt langt fram eftir vori. Ég hef skrifað í dagbók mína að 5. júní fór hiti ekki yfir 3°, 6. júní var hiti 2° kl. 10 að morgni og 7. júní var frost og hvassviðri fram eftir degi, og þá reyndist tæp skóflustunga niður á klaka.

Þegar leið á júnímánuð hlýnaði lítið eitt, en hægt er með góðri samvizku að taka undir orð aldráðs bónda, er sagði að vorið hefði gleymst að þessu sinni. Það kom aldrei vor, og 17. júní var hitastig í Norðtunguskógi kl. 10 s.d. aðeins 2° og 18. júní 2° kl. 7 að morgni og 2° kl. 10 að kvöldi - sama hitastig hélzt óbreytt að kalla fram til 11. júlí, en eftir það fer að rofa til, hlýviðrisdagar koma og klaki fer úr jörð að mestu. Síðustu dagar júlímánaðar, allur ágústmánuður og allt til septemberloka voru oft hlýviðri, en 28. sept. gerði hriðarveður um allan Borgarfjörð og víðar, og hélzt snjór og frost nokkra daga, en hlýnaði aftur er kom fram um 7. okt. og einmuna tíð og blíðviðri hélzt svo úr því allt til áramóta að kalla. Sem dæmi get ég þess að Hreðavatn og fjallvötn víða hér um slóðir voru alauð til 18. des. og mun það vera einsdæmi.

Heildarlega er þetta ár mjög líkt árinu 1967 hvað tíðarfar áhrærir aðeins frávik um síðustu mánuði árána, sem engu skiptir um gróðurjarðar né afkomu þeirra, er við ræktun vinna.

Vöxtur trjáa o.fl.: Skógur á Suðvesturlandi var ekki útsprunginn fyrr en um 10. júní. Að vísu sást örla á grænu brumi á nýgræðingi á stöku stað fyrr, en heildarlega var ekki um laufgun að ræða. Greni hreyfðist aðeins fyrr þar sem skilyrði eru bezt t.d. við Hreðavatn.

Lauffall varð fyrstu daga október og allt til 10. okt. Það var furðuleg sjón að sjá skógkjarr í Borgarfirði standa fleiri daga allaufgað upp úr skóflunum síðustu daga september og fyrst í október.

Vöxtur á rauðgreni við Hreðavatn varð allgóður og litur fagurgrænn. Hið sama gildir um Sitkagreni og Stafafuru, báðar tegundirnar þrífast allvel. Nokkuð bar á frostkali á rauðgreni í Norðtunguskógi og reyndist það einvörðungu á þeim plöntum er fengið höfðu áburðarskammt sumarið áður. Þar sem enginn áburður var borinn að plöntum bar ekkert á umræddum skemmdum. Það skal tekið fram, að skemmdir þessar eru ekki varanlegar, aðeins seinka framför í eitt ár. Hitt er alvarlegra ef rekja má þessar skemmdir til áburðarins, sem var í þessu tilfelli Kjarni ásamt litlum skammti af þrífosfati og litlu einu af kali. Sökum þessara óhappa afréð ég að bera ekki á skóglendi í þetta sinn, enda þótt nokkurt áburðarmagn væri til, taldi líka að þetta stutta sumar mundi ekki skila okkur afrakstri í samræmi við tilkostnað með áburðargjöf. Því miður voru nokkrar kalskemmdir á trjáplöntum á bersvæði, einkum þar sem norðanáttin var ríkjandi með öllum sínum kulda frá

hafisnum.

Fræfall var töluvert og eru skógarreitirnir sem ræktaðir hafa verið undanfarna 2 áratugi, árvissastir með fræfall, en allt birki hér á Vesturlandi sem gróðursett hefur verið er af fræi úr Bæjarstaðaskógi. Eru víða allálitlegar skógarspildur af Bæjarstaðastofni og í haust var safnað um 6 kg. af Bæjarstaðabirkifræi hér í Borgarfirði og fékk Skógrækt ríkisins það.

Gamla birkið á þessum slóðum bar minna fræ en í fyrra, enda engu safnað af því.

Starfsfólk var álíka langan tíma og s.l. ár í starfi. Starfsliðið var allt skólafólk að kalla, og því miður flest óvant. Allt fólk sem hefur nokkra getu til að tryggja sér atvinnu lengri tíma, reynir að fá vinnu annarstaðar því flest af því fólk sem tekið er í vinnu hér, fær ekki nema stuttan tíma, en á tímabilinu maílok og fam í miðjan júlí er oft þörf fyrir nokkuð marga unglinga meðan vinna við gróðursetningu og græðireit fara saman, en eftir þann tíma er aðeins þörf fyrir fátt fólk, enda skammtar fjárhagurinn það líka. Af þessu leiðir að allt fólk sem einhver úrræði hefur, treystir ekki á þessa stuttu vinnu.

Alls voru vinnuvikur ¹³⁵ Mikill hluti launa sem greidd eru faraburtu úr héraðinu og hefur svo verið undanfarin ár.

Nýjar girðingar voru engar, en kaflí úr Munadarnesgirðingu var endurnýjaður, alls um 400 m. og getur hann fallið inn í nýja girðingu á þessum stað, því nauðsyn ber til að nedurgirða Munadarnesgirðingu bráðlega. Þá var gert við Jafnaskarðsgirðingu, en árlegt viðhald á henni er allmikið sökum legu hennar. Ytrafellsgirðing var einnig lagfærð, bætt í hana miklu af renzlum og staurum, en fljótlega þarf að endurnýja kafla í henni, enda sú girðing nær 30 ára gömul og upphaflega úr gömlu efni. Framkvæmd var aðgerð á Skógagirðingu í Þorskafirði, en árlegt viðhald á henni verður töluvert sökum snjóþyngsla og grjóthruns. Þá fóru fram aðgerðir á Stórafjallsgirðingu, Hvammsgirðingu, Arnbjargarlækjargirðingu og Norðtungugirðingu, einnig á girðingu um Systkinareit í Reykholti.

Skógarhögg var ekki framkvæmt til nytja, en mikið er höggvið fyrir gróðursetningu, og þó enn meir sem árlega verður að fjarlægja frá eldri gróðursetningum bæði við Hreðavatn, Arnbjargarlækjargirðingu, Ytrafellsgirðingu og fleiri girðingum. Það liggur ljóst fyrir að vinna við grísjun frá eldri gróðursetningum stóreykst á næstu árum, því innan skamms verður að rjóðurfella birkið þar sem barrtrén hafa þegar náð allt upp yfir 3 metra hæð og sumstaðar hærri.

Gróðrarstöð í Norðtunguskógi.

Dreifsettar voru:

			Var sent
Rauðgreni 3/0	-Meldal- B 648 - (Tumast.)	13.000	17.000
Birki 2/0	-Bæjarst. - (Tumast.)	3.500	5.000
Bergfura 2/0	B 683 Gjerrild Notdótr.	9.000	12.000
Stafafura 2/0	- Hazelton B.C. - B -673 (Tumast.)	9.000	12.000

Frá Hallormsstað komu eftirgreindar plöntur:

Birki 2/0	(dreifsettar) Bæjarst.	5.000
Rauðgreni ?	Trysil	17.000

Upplýsingar um Hallaormsstaðarplöntur ekki frekar að sinni.

Alls nemur dreifsetning 56.500 plöntum. Úr reitnum voru teknar á árinu:

Rauðgreni 2/3	Rissa	7.000
Sitkagreni 2/3	Homer	1.500
Stafafura		1.000
Birki 2/2	Bæjarst.	2.000

Samtals 11.500 plöntur

Í reitnum standa áfram, auk dreifsetningar í sumar:

Rauðgreni 3/1 Stjördal	15.000
Stafafura 3/1 Skagway	5.000
Rauðgreni 3/2 Stjördal	18.000
Sitkagreni	3.000
Ýmislegt	2.000

Eftir útliti plantnanna í haust attu 15 þúsund að vera vel hafar í gróðursetningu síðla sumars.

Þegar hvert vorid öðru verra herjar á ungvidid er ekki við göðu að búast. Undanfarin vor hafa ungplöntur, sem fluttar eru og dreifsettar í kuldatid ofan á klakajörd, vart skotid rótum fyrsta sumarið hvað þá vaxid. Hér verður að breyta um. Ég hef undanfarid óskað eftir jarðvegsrannsókn á reitnum, en ekki orðid ágengt, sem ég tel þó brýna þörf. Í sumar var gerð lítil tilraun með plast yfir aðeins tvö beð og árangurinn af því varð góður. Næsta vor verður engin planta dreifsett nema jafnframt sé tryggt að plastbúnaður á beðin sé fyrir hendi.

Í haust var samkvæmt ráði Baldurs Þorsteinssonar hafist handa um smá græðireit uppi á barðinu, sem ætlað er til ræktunar á ösp og reynivid, en báðar þessar tegundir þrífast mjög vel við græðireitinn. Landid var rutt, plægt og herfað, einnig borinn í það húsdýraáburður. Þegar erfiðleika ber að garði, hvort það er tíðarfar í verra lagi eða eitthvað annað, verður að mata því með nýjum úrræðum sem duga. Það er ekki hægt að gefast upp.

Gróðursetning: Hafist var handa um gróðursetningu snemma í júní, en þá var klaki í jörd allvíða hér um slóðir. Gróðursett var fram í miðjan júlí og byrjað aftur undir mánaðamót ágúst-sept. og þá aðallega gróðursett fyrir Skógræktarfélag Borgarfjarðar. Helztu gróðursetningarreitir eru:

Arnbjargarlækjargirðing:

Stafafura 3/0 Skagway	8.675
Rauðgreni 3/4 Namsk.	2.250
Fjallafura 3/0 Sviss	2.000
Bastarður 3/3 M.P.	2.900
Plöntur samtals	15.825

Norðtunguskógur:

Bastarður 3/3 M.P.	2.750
Rauðgreni 3/3 Ytt.	3.100
Bastarður 2/3 M.P.	10.000
Hvítgreni 3/3 M.P.	2.100
Plöntur samtals	18.000

Hreimsstaðagirðing:

Sitkagreni 3/4	2.250
Rauðgreni 3/4 Namsk.	2.250
Stafafura 3/0 Skagway	500
Plöntur samtals	5.500

Hvammsgirðing:

Rauðgreni 3/4 Namsk	3.200
Hvítgreni 3/3 M.P.	4.300
Stafafura 3/0 Skagway	1.700
Bergfura 3/0 Mt. L. B. 655	1.700
Plöntur samtals	10.900

Gilsbakkagirðing:

Rauðgreni 3/4 Hamskoq

10.000

Samtals eru þessar plöntur sem gróðursettar hafa verið í sumar 60.225.

Vegagerð var engin, en borð var ofaní nokkur slörk í veginum í Norðtunguskógi.

Byggingar voru engar, en rafurmagnsofnar voru látnir í húsið í Norðtunguskógi, voru þeir gamlir og þurftu aðgerða við. Með rafurmagnshitun sparast allmikil vinna sem fór í að saga og bera birki í ofna í húsinu. Þá voru nauðsynlegustu umbætur gerðar á húsinu, málun og fleira sem nauðsynlegt er.

Ymislegt: Töluvert ber á því að fólk virði ekki friðhelgi skógræktargirðinga. Það verður ávalt að vera á verði gagnvart hliðum, t.d. var ég á ferð um miðjan september meðfram Jafnaskarðsgirðingu, langt frá alfaraleið. Þarna er lítið gönguhlið en óvelkomnir gestir höfðu skilið þetta hlið eftir opið og þarna voru nokkrar kindur komnar inn, sem þó náðust, en allt er þetta aukaksotnaður og umfram allt leiðinlegt að vita hvað fólkid er kærulaust.

Skógræktarstjóri kom skyndiferðir í Borgarfjörð og síðasta för hans var 15. nóv. og athugaði hann þá nokkrar skógræktargirðingar, einkum Jafnaskarðsgirðingu. Þá kom Baldur Þorsteinsson í græðireitinn og gaf góð ráð um störfin þar.

Ferðalög:

Ég var fjarverandi 190 daga vegna starfa minna hjá Skógrækt ríkisins. Frá 28. maí til 24. sept. var ég í Norðtunguskógi og sá um vinnuna, dreifingu plantna o.fl. Helztu ferðalög voru: 20. jan. fór ég á útbreiðslufund Skógræktarfélagsgilds Borgarfjarðar að Varmalandi, sýndi kvikmynd og flutti erindi. Hundrad manns komu á fundinn og nær 40 nýjir félagar bættust við. 2. febrúar fór ég að Varmalandi flutti þar erindi og sýndi kvikmyndir, 80 manns komu á sýninguna.

4.-5.-6.-7.-8.- og 9. marz var ég á skógarvarðafundi að meðtöldum ferðalögum til og frá á þann fund. 27.-28.-29. apríl fór ég ásamt skógræktarstjóra og Snorra Sigurðssyni til Stykkishólms og Búðardals á héraðsfundi Skógræktarfélaganna þar - einnig var fundur haldinn í Borgarnesi. 4. maí fór ég vestur að Arnarstapa á Mýrum, sýndi þar kvikmyndir og talaði þar, sóttu samkomuna 120 manns.

15. júní fór ég samkvæmt eindreginni ósk Strandamanna, alla leið norður í Bjarnarfjörð, athugaði alla skógarreiti og birkikjarr. Hitti nokkra ráðamenn í þessum málum og formann félagsins, Sverri bónda í Klúku í Tungusveit. Allur skógargróður er gjörónýtur í Strandasýslu - að kalla, og birkikjarrið er kalið að rótum. Mikil vonbrigði voru hjá fólkum yfir þessu en ég sagði því að horfast í augu við raunveruleikann að hér í þessum feikna kulda þar sem hafísinn liggur landfastur langt fram á sumar væri vonlaust að fást við skógrækt. Það er ekki sársaukulaust að drepa vonir fólks, en hér var ekki um neitt annað að gera en segja sannleikann umbúðalaust, það er enginn þættari með að fást við hluti sem eru algjörlega vonlausir.

22. júlí fór ég með starfsfólk vestur í Ytrafellsgirðingu, en þar var girðingin endurbætt og grisjað frá barrtrjánunum sem stækka mikið.

23. júlí fór ég vestur að Skógum í Þorskafirði, athugaði girðinguna, en hún er nýgerð, hitti ég þann sem annaðist vinnuna Karl á Kambi og lofaði hann mér aðstoð síðar, gerði upp við hann um leið.

Brýn þörf er á að grisja í Jockumslundi og einnig verður ekki umflúið að girða melinn norðan girðingarinnar þar sem sitkagrenilundurinn er. Ég fór svo aftur að Ytrafelli og dvaldi þar til kvölds. 24. júlí, en þá fór ég með fólkid í Norðtunguskóg. 22.- 23. og 24. ágúst fór ég á

aðalfund Skógræktarfélags Íslands en kom aftur úr þeirri ferð 27. ágúst. 26þ sept. fór ég til móts við skógræktarstjóra í Vatnaskóg, samkvæmt ósk hans. Auk þeirra ferðalaga sem hér greinir, fór ég margar ferðir um héraðið, en það er víðlent og margt að gæta þótt lítið eitt sé farið miðað við þörfina.

Þá mætti ég á nokkrum stjórnarfundum Skógræktarfélags Íslands í Reykjavík. Auk fjarveru minnar hef ég svo innt af höndum skýrslugerðir bæði fyrir Skógræktina og Skógræktarfélagið, en starfsemi þess hef ég alveg á mínum herðum, framkvæmdir allar. Skýrslur og reikningshald, innheimtu, útborganir, útbreiðslustarf og fundahöld.

Í haust var ég aðvaraður um ferðalög - að nú ætti að hætta að ferðast fyrir Skógræktina. Mér þótti vænt um þessa frétt og hef lítið hreyft mig síðan og mun ekki gera, því fyrir mig eru ferðalög dýr og þeir peningar sem til þeirra eru atlaðir frá ríkinu hrökkva skammt fyrir endurnýjun bíla, en í það hef ég á liðnum árum lagt alla mína afgangspeninga af kaupum - að eiga farartæki sem væri í fullkomnu lagi svo ég gæti innt af höndum skyldustörf mín, gæti komið leiðar minnar yfir torfærur með fólk og flutning- og ég hef endurnýjað bílinn á tveggja ára fresti, en það er of dýrt fyrir mig. Hitt er svo annað mál, hvort Skógræktin og skógræktarfélagin græða á því að sjá aldrei manninn sem á að starfa að þessum málefnum, nema við hátíðleg tækifæri ef til vill.

Árið sem kveður hefur verið vont að allra dómi, en þó finnst mér að skógræktin hafi gengið vonum framár. Áföll í skóglendum í mínu umdæmi eru ekki mikil, en við skulum jafnan hafa það hugfast að skógur getur ekki þrifist allstadar.

Ég þakka öllu samstarfsfólki fyrir ánægjulegt samstarf. Ég þakka skógræktarstjóra sérstaklega fyrir þetta ár - og öll liðnu árin - en þau eru orðin mörg og á margan hátt viðburðarík.

Á gamlársmorgun 1968

Daniel Þursteinsson